

ՀՀ ԿԳՄՄՆ «Մարտունու Տ. Արրահամյանի անվան ավագ դպրոց» ՊՈԱԿ

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Թեմա՝ Ուսուցչի համագործակցությունը գործընկերների հետ՝ փորձի փոխանակման և մասնագիտական գործունեության արդյունավետության բարձրացման նպատակով

Դպրոց՝ Վայոց Ձոր մարզի Մարտիրոսի միջնակարգ դպրոց

Հետազոտող՝ Ն. Մհերյան

Ղեկավար՝ Կ. Օհանեսյան

ՎԱՅՔ 2023

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ներածություն _____	3
1. Ո՞ՐՆ Է ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ _____	5
1.1 Ինչո՞ւ է անհրաժեշտ համագործակցել մշտապես, առավել ևս հետկովիդյան դասարաններում _____	6
1.2 Արդյունավետ համագործակցության համար անհրաժեշտ հմտություններ _____	6
2 ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑԱՅԻՆ ՈՒՍՈՒՑՈՒՄ _____	9
2.1 Համագործակցություն և հարցախոյզ _____	10
2.2 Ուսուցիչների ակտիվ համագործակցության առավելությունները _____	11
2.3 Ուսուցիչների համագործակցության հնարավոր բացասական հետևանքները _____	14
2.4 Երեք հուշում ինչպես օգնել նոր ուսուցիչներին համագործակցել գործընկերների հետ _____	15
2.5 Համագործակցության կարևորությունը փոխանակային ծրագրերի միջոցով _____	21
Եզրակացություն _____	22
Գրականության ցանկ _____	23

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Համագործակցությունը մարդկային փոխհարաբերությունների բոլոր բնագավառներում հանգեցնում է գործընթացի արդյունավետ իրականացման: Կրթական համակարգում համագործակցությունն առավել քան կարևոր է, քանի որ արդյունքում շահում է սովորողը: Համագործակցությունը շահեկան է համագործակցող բոլոր օղակների համար, որից ստանում ենք երկուստեք առավելություն նախ՝ ուսուցիչները համալարում են իրենց մասնագիտական գիտելիքները և փորձ են ձեռք բերում համագործակցության իսկ աշակերտները ստանում են որակյալ կրթություն:

Հետազոտության թեման է՝ *«Ուսուցչի համագործակցությունը գործընկերների հետ՝ փորձի փոխանակման և մասնագիտական գործունեության արդյունավետության բարձրացման նպատակով»:*

Հետազոտության նպատակը է ուսումնասիրել ինչ է իրենից ներկայացնում համագործակցային ուսուցումը և որոնք են այդ համագործակցության շարժիչ ուժերը:

Հետազոտության արդիականությունը պայմանավորված է հասարակական պահանջով, քանի որ զգացվում է տեղեկացվածության պակաս այս թեմայի կարևորության վերաբերյալ:

Հետազոտական **աշխատանքի տեսական և գործնական նշանակությունը** հետևյալն է.

- Հետազոտության արդյունքները կարող են մոտիվացնել և աջակցել ՀՀ ուսուցիչներին ու սովորողների հնարավորիս օգտագործել համագործակցային ուսուցման մեթոդը
- Վերջնական արդյունքները կարող են խթան հանդիսանալ ուսուցիչներին ներանայելու և բարելավելու իրենց դասի պլանները

Հետազոտական աշխատանքը բաղկացած է երկու գլխից, առաջին գլուխը վերնագրված «Ո՞րն է համագործակցության նշանակությունը» ներառում է երեք ենթագլուխ համապատասխանաբար որոնցում ներկայացված են համագործակցության անհրաժեշտությունը (անդրադարձ նաև հետևողիդյան

դասարաններին) և հմտություններ որոնք անհրաժեշտ են արդյունավետ համագործակցության համար:

Երկրորդ գլուխը վերնագրոված «**Համագործակցային ուսուցում**» ներառում է հինգ ենթագլուխ որոնցում քննարկվում են ուսուցիչ ների ակտիվ համագործակցության առավելությունները, հնարավոր բացասական հետևանքները և փոխանակայի ծրագրերի նշանակությունը համագործակցային հիմունքներով աշխատելու համար:

1. ՈՐՆ Է ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Համագործակցությունը արդյունավետ գործիք է, որը թույլ է տալիս ընդհանուր մանկավարժներին, հատուկ մանկավարժներին, ուսուցող մասնագետներին, ադմինիստրատորներին և այլ շահագրգիռ կողմերին աշխատել միասին, սովորողների կարիքները բավարարելու համար: Համագործակցությունը հատկապես կարևոր է ներառական պարամետրերը պահպանելու համար: Ավելին, սովորողներն շփվում /աշխատում են բազմաթիվ դեռահասների և մեծահասակների հետ դպրոցի շենքի տարածքում: Համագործակցությունը սովորողների և մանկավարժների համար անվտանգ և շահեկան պայմաններ է ստեղծում՝ համագործակցելու, գիտելիքների փոխանակման և ծագած խնդիրները միասնականորեն լուծելու համար: Համագործակցության առաջնային նպատակները են. նույնականացնել և տարածել արդյունավետ գիտական պահվածք և սոցիալական-հուզական կառուցվածքային պրակտիկա, ապահովել այն փաստը որ բոլոր տեղեկատուները կլինեն հետևողական և սովորողները հստակ կունենան օգուտ այդ պրակտիկայից:

Արդյունավետ համագործակցությունը կախված է հաղորդակցման լավ պրակտիկայից: Բարձր մակարդակի համագործակցության պրակտիկայի օրինակներ կարող են լինել. դասերի պլանավորումը (մասնավորապես աջակցության բազմաշերտ համակարգում), ծնողների և խնամակալների հետ համագործակցությունը դասավանդելու և սովորելու գործընթացը բարելավելու համար այսպես կոչված « զանգից այն կողմ » մեթոդի միջոցով:

Համագործակցությունը կլինի դասասենյակի առանցքային պրակտիկա, երբ վերադառնաք անձի ուսուցմանը: Մենք գիտենք, որ սովորողները դպրոց կվերադառնան տարբեր կարիքներով, ներառյալ գիտական, վարքային և սոցիալ-հուզական: Այս կարիքները արդյունավետորեն բավարարելու համար ուսանողների նախորդ ուսուցիչների և օժանդակ անձնակազմի հետ համագործակցությունը կօգնի ապահովել սովորողներին դպրոցական տարին ճիշտ սկսելը: Կարող եք իրականացնել «չնախաձեռնած» հանդիպումներ ձեր սովորողների նախորդ ուսուցիչների հետ նույնիսկ առանց նախօրոք պատրաստվելու: Հարցրեք ձեր սովորողների նախկին ուսուցիչներին՝ պարզելու նրանցից ովքեր են գերազանցել սպասումները նախորդ տարվա ընթացքում, ինչպես նաև հետաքրքրվեք թե ո՞ր սովորողների համար է անցյալ

ուսումնական տարին եղել բավականաչափ բարդ և խրթին: Նախորդ ուսուցիչներին խնդրելով ուսուցման և ներգրավվածության իրենց հաջող ռազմավարությունների մասին Ձեզ իրազեկելը պետք է լինի Ձեր բարձր գերակայություններից մեկը:

Այս պրակտիկան կարող է տեղեկացնել, թե ինչպես եք ընկալում սովորող-ուսուցիչ հարաբերությունների կառուցումը և բովանդակության տարբերակումը: Ընտանիքների և խնամակալների հետ համագործակցությունը բոլոր ուսումնական տարիների համար պետք է լինի գերակա՝ ուսուցիչներից հետո: Ընտանիքները և խնամակալները ակտիվ դեր են ունեցել իրենց երեխայի կրթության մեջ ինչպես միշտ, այնպես էլ ԿՈՎԻԴ 19-ի համաճարակի ընթացքում: Նրանք բավարարել են սովորողների տեխնոլոգիական կարիքները, աջակցել են իրենց երեխայի նյութի ուսուցմանը, ամրապնդմանը և տրամադրել սոցիալ-հուզական աջակցություն, որը թերևս այդ դժվարին ժամանակներում կարևորագույններից էր:

1.1 Ինչո՞ւ է անհրաժեշտ համագործակցել մշտապես, առավել ևս հետևյալիդյան դասարաններում

Այս գարնանը, Բոստոնի համալսարանի CERES ինստիտուտը հետազոտել է ավելի քան 2400 ուսուցիչ: Հարցադրվել է դպրոցական տարում նրանց ընկալումների և զգացմունքների մասին, ինչպես են իրենց սովորողները սովորել համաճարակի ժամանակ, մասնավորապես որո՞նք են եղել սովորելուն և ուշադրությանն ուղղված մարտահրավերներ:

Հիմնական արդյունքներից մեկն այն էր, որ համագործակցությունը ճանաչվեց որպես ուսումնառության և ուշադրության մարտահրավերների ուսանողների կարիքների բավարարման հիմնական ռազմավարություն: [1]

1.2 Արդյունավետ համագործակցության համար անհրաժեշտ հմտություններ

Արդյունավետ համագործակցությունը գերազանցում է ժամանակն ու տարածքը հանդիպելու գործընկերների հետ: Մտածեք այն մասին, թե ինչպես ձեր սովորողներին կներկայացնեք հասակակիցների հետ հաջող համագործակցության միքտը: Որպես մասնագետներ, մենք գուցե կարիք չունենք ինտենսիվ աջակցության այդ մակարդակի, բայց կան հմտություններ, որոնք մենք պետք է օգտագործենք՝ համագործակցային

Ժամանակը առավելագույնի հասցնելու համար: Ստորև ներկայացված են առաջարկություններ՝ բավարարելու հանդիպման հարմարությունները և մասնակցությունը:

Հմտություն	Իրագործում
Պատրաստություն	✓ Առանձնացրեք ուղղորդողին: Այս մարդը կարող է լինել թիմի ղեկավարը, կամ կարող է կատարել ուղղորդողի պարտականությունները: ✓ Ժամանակ առ ժամանակ օրակարգ սահմանեք և որոշեք հանդիպման նպատակները: ✓ Հաղորդակցեք նախքան աշխատանքը սկսելը, սկզբնական փուլում ոչ ավելի քան 30 րոպե:
Ակտիվ լսել	✓ Եղեք կենտրոնացած. անջատեք բջջային հեռախոսներ, փակեք համակարգիչները և կենտրոնացեք միայն հանդիպման օրակարգի և նպատակների վրա: ✓ Թույլ տվեք, ուրիշները ամբողջությամբ ավարտել իրենց մտքերն ու գաղափարները: ✓ Հետևեք հարցերին:
Ընդհանրացում	✓ Քանի որ հանդիպումը շարունակվում է, ամփոփեք այն, ինչ դուք լսել եք (կամ կարծում եք, որ դուք լսում եք) ձեր գործընկերներից քննարկումների ընթացքում: ✓ Քանի որ հանդիպումն ավարտվում է, ամփոփեք հաջորդ քայլերը, և հետևեք ցանկացած ժամկետի: Հաջորդ հանդիպման համար առանձնացրեք ցանկացած չքննարկված թեման: Մի մոռացեք վերանայել այս քայլերի հաջորդականությունները հետագա հանդիպումների համար:
Հարցադրում	✓ Համագործակցեք գործընկերների հետ հարցախույզ իրականացնելու նպատակով: Հարցեր տվեք, մասնավորապես բաց և պարզաբանվող: ✓ Ստուգեք ձեր հասկացածը համեմատելով գործընկերներից ստացած պատասխանների հետ:

Մատակարարում	✓ Առաջարկեք գաղափարներ և լուծումներ ապացույցներով հիմնավորված:
Ներգրավվում	✓ Մինթեզեք գործընկերների գաղափարները, գործի իրական լուծմանը հասնելու համար: ✓ Օգտագործեք մուտք և հետադարձ կապ նախնական գաղափարների ամրապնդման համար:
Կարեկցություն	✓ Հետևեք ուրիշների դրական գաղափարներին: ✓ Վստահ եղեք որ բոլորի ձայնը հավասարապես լսելի է, և որ բոլորը նպաստում են համագործակցության շրջանակներում արդյունք գրանցելուն:

2. ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑԱՅԻՆ ՈՒՍՈՒՑՈՒՄ

Համագործակցություն սովորողների արդյունքների բարելավման համար

Համագործակցությունը ընդհանուր նպատակի հասնելու համար միասին աշխատելու գործընթացն է: Դասավանդման մեջ ընդհանուր նպատակը միշտ բարելավվում է սովորողների արդյունքները:

Ուսուցիչների համագործակցությունը ներառում է.

- բանավեճ, պլանավորում և խնդրի միասնական լուծում
- Միասին հետաքրքրվել, որոշումների կայացման համար հիմնվել ապացույցների և հետազոտությունների վրա
- Համատեղ օգտագործել միմյանց ուժեղ կողմերը և աշխատել թույլ կամ մասամբ զարգացած կողմերի վրա
- Ակտիվորեն նպաստել հարգալից և օժանդակող/աջակցող ուսուցման միջավայրի ստեղծմանը

Ակտիվ համագործակցությունը հատկապես կարևոր է աճի վրա հիմնված ուսումնական միջավայր ստեղծելու և սովորողների ուսուցման առաջընթացի բարձրացման համար: Հետազոտությունները ցույց են տալիս, որ ուսուցիչները, ովքեր միասին աշխատում են և սովորում միմյանցից, ավելի հաջողակ են ուսանողների արդյունքների բարելավման գործում, քան միայնակ աշխատողները:

Անցում «իմ սովորողներ» հասկացությունից «մեր սովորողներ» -ին

Ակտիվ համագործակցությունը պահանջում է տեղաշարժվել սովորողների մեկ խմբի ուսման կազմակերպումից՝ բոլոր սովորողների հաջողության և բարեկեցության համար հավաքական պատասխանատվությունը վերցնելու համար: Ուսուցման նորարարական միջավայրերը (ILES) փոխում են ուսուցիչների ուսուցանման, պլանավորման և միասին ուսուցանելու ձևերը, բայց անկախ ուսուցողական միջավայրից, արդյունավետ համագործակցությունը պահանջում է «իմ»-ից անցում կատարել «մենք»-ի, իսկ «իմ սովորողներից» դեպի «մեր սովորողներին»:

Մենք պետք է դադարենք ուսուցիչներին թույլ տալ աշխատել միայնակ, փակ դռների հետևում, առանձնասենյակում կամ ուսուցչանոցներում մեկուսացման մեջ և

փոխարենը տեղափոխվել դեպի պրոֆեսիոնալ էթիկա որի նպատակը համագործակցության շեշտադրումն է: Մեզ պետք են համագործակություններ ինչպես դպրոցներում այնպես էլ կրթական այլ օջախներում, որպեսզի ճիշտ ախտորոշվեն, թե ի՞նչ է պետք ուսուցիչներին, կրթական ծրագրերին և գնահատման սանդղակներին: Մեզ հարկավոր են կրթական համայնքներ որոնք կխթանեն և կկիսեն մասնագիտական զարգացվածության համար անհրաժեշտ բոլոր տարրերը միմյանց հետ ցանկալի արդյունքին հասնելու համար:

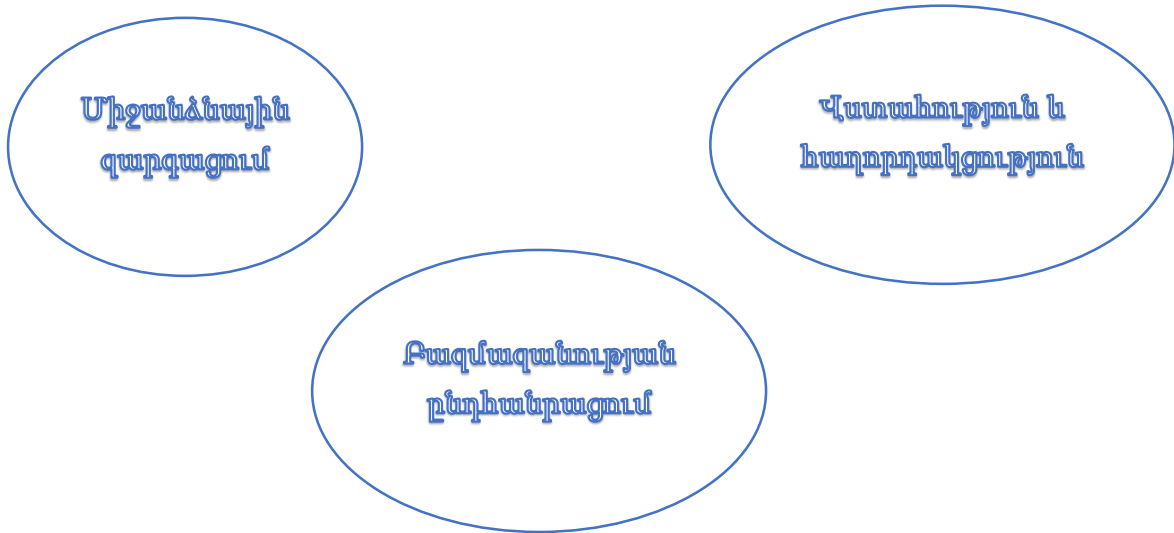
2.1 Համագործակցություն և հարցախույզ

Կոլեկտիվ հարցումը ուսուցիչների համագործակցության հիմքն է, քանի որ այն ուսուցիչներին համախմբում է որպես սովորող, համընդհանուր նպատակով բարելավելու սովորողների գիտելիքները: Մասնագիտական ուսուցման համայնքներում բոլոր ուսուցիչները ներդնում են հավասար ուժեր, ձգտելով հասկանալ ու արձագանքել թե ի՞նչ է կատարվում կամ պիտի իրականացվի իրենց սովորողների համար: Ուշադրությունը կենտրոնացնում են միասին խնդրի լուծմանը, ընդգծելով ինչպես հետազոտական, այնպես էլ ուսանողների մեկնաբանություններ, որոնք պետք է տեղեկացնեն և գնահատեն պրակտիկայում փոփոխությունները: Հավաքական հարցումը խթանում է վստահելի և բաց սովորողների այն հանրությունը, որտեղ սխալները ընդունվում են որպես նոր գիտելիք ձեռքբերելու միջոց: Ամերիկայի մի շարք խորհուրդներում ուսուցիչները քննարկում են մասնագիտական ուսուցման խորհուրդներին մասնակցելու առավելությունները: Նրանց մեկնաբանություններում ակընհայտ մատնանշում են այն, որ դասավանդման փորձը, հաճախակի կատարվող հետազոտությունները և որակյալ փոփոխություններին կողմ լինելը միայն ավելի դյուրին է դարձնում դասավանդման գործընթացը:

Հիմնական օգուտները ներառում են.

- «Բոլորի միասնական լինելու» իմաստը
- Ունենալով քննադատական մտածելակերպով ընկեր, ձեզ աջակցելու համար

- Փորձել նորարարական մոտեցումներ և արձագանքներ ստանալ սովորողների և գործընկերների կողմից դրանց ազդեցության և արդյունավետության վերաբերյալ
- Կազմել արտացոլման շարունակական գործընթացի մի մասը

2.2 Ուսուցիչների ակտիվ համագործակցության առավելությունները

Արդյունավետ համագործակցությունից օգուտ են քաղում ուսուցման խորհուրդների բոլոր անդամները:

- ✓ Սովորողները օգուտ են քաղում համատեղ դասավանդումից, քանի որ ուսուցիչները հավաքական պատասխանատվություն են վերցնում բոլոր սովորողների առաջընթացի համար: Ուսուցիչներ, ովքեր գիտեն, թե ինչպես համագործակցել արդյունավետորեն իրենց սովորողների համար հմտությունների մոդելներ են կազմում:
- ✓ Համագործակցային դասավանդման միջավայրերը ուսուցիչների համար հնարավորություն են տալիս սովորել միմյանցից և շարունակական հիմունքներով: Ուսուցիչները կարող են դիտարկել այլ ուսուցիչներին ակտիվ դասավանդման ընթացքում, ներգրավվել մասնագիտական խոսակցություններում քննարկելով տարբեր մոտեցումների ազդեցությանները և հետադարձ կապի միջոցով արտացոլել դա իրենց սեփական փորձում:
- ✓ Համագործակցային ուսուցողական թիմերը կապիտալիզացնում են միմյանց ուժեղ կողմերը, աջակցում են միմյանց մասնագիտական աճին, քննարկումների

գաղափարներին և խնդիրը լուծում են միասին: Մա ստեղծում է սիներգիա, թույլ տալով թիմերին հասնել ավելին, քան նրանք կցանկանային, եթե ուսուցիչներն ինքնուրույն աշխատեն:

Ժամանակակից գրականություններում նշվում են բազմաթիվ դրական առավելություններ, որոնց կարող է հասնել ցանկացած ուսուցիչ համագործակցության ավարտին: Սովորողները, ուսուցիչները ինչպես նաև դպրոցը որպես համագործակցության վայր կարող են ներկայացնել իրենց առավելությունները: Հետևելով վերը նշված պնդմանը առանձնացրել ենք **երեք մակարդակի առավելություններ** համապատասխանաբար ***սովորողի մակարդակի, ուսուցիչ մակարդակի և դպրոցի մակարդակի***: Համագործակցության առավելությունները ամփոփված են հետևյալ աղյուսակում (Աղյուսակ 1): Ինչպես երևում է հետևյալ աղյուսակում ուսուցիչների համագործակցության զգալի առավելությունները տեղակայված են ուսուցիչ մակարդակում, թեպետ մյուս մակարդակներն էլ են հավասարապես կարևոր:

Աղյուսակ 1

Թիմ		
Սովորողի մակարդակ	Ուսուցչի մակարդակ	Կազմակերպչական մակարդակ
Սովորողի հաջորդություն	Ձեռքբերումների շրջանակակի ընդլայնում	Ադապտացիա և նորամուծություն
Սովորողների ուսուցում	Մասնագիտական կարողության զարգացման առաջնահերթություն	Դպրոցների վերակազմավորման ու վերամշակույթացման անհրաժեշտություն
Սովորողների բարելավված հասկացում /ընկալում/	Բարոյական աջակցում	Մշակույթային փոփոխությունից անցում ավելի համարժեքության
Սովորողակենտրոն ուսուցում	Հաղորդակցության ավելացում	Հստակեցված ուժային կառույց
	Համակարգչահեն հմտությունների զարգացում	
	Ուսուցիչների մոտիվացիայի խթանում	

	Դասավանդման արդյունավետության բարձրացում	
	Փորձի փոխանակում, գիտելիքների հարստացում	
	Առավել սովորողակենտրոն շեշտադրում	
	Մեկուսացման կրճատում	
	Ձեռքբերումների ապահովում դպրոցի բոլոր մակարդակներում	
	21-րդ դարի հմտությունների շեշտադրում /քննադատական մտածողություն, կրեատիվություն /	
Մասնագիտական համայնքների/խմբերի ուսուցում		
Սովորողի մակարդակ	Ուսուցչի մակարդակ	Կազմակերպչական մակարդակ
Սովորողների գիտելիքների հարստացում, հմուտ ուսուցիչների բազայի հիման վրա	Ուսուցիչների պրակտիկայի բարելավում	Աշխատավայրում ինտելեկտուալ պահանջների խթանում, անդրադարձ դեպի մանկավարժության խորքային արմատներ
Սովորողների ներկայացումների բարելավում	Չկաշկանդող հարաբերություններ միմյանց հետ	Հետամուտ լինել հասարակական արդարության
	Ուսուցիչները սովորում են լինել առաջնորդ և աշխատել միասին	
	Սկսնակ ուսուցիչների ներգրավվում	
	Հավաքական ուսուցիչների արդյունավետություն	
Համագործակցություն		
Սովորողի մակարդակ	Ուսուցչի մակարդակ	Կազմակերպչական մակարդակ

Սովորողների բարելավված ներկայացումներ	Ավելի լավ կրթություն	
	Ավելի արդյունավետ ուուցում	
	Ուսումնական ծրագրի պահանջներին համապատասխանություն	
	Ուսումնական պլանի և տարբեր մոտեցումների ընդգրկում	
Այլ տերմիններ		
Սովորողի մակարդակ	Ուսուցչի մակարդակ	Վազմակերպչական մակարդակ
	Բարելավված հարաբերություններ գործընկերների միջև	Դպրոցի միջավայրը դառնում է նորամուծություններին աջակցող առաջին կառույցը
	Հավելյալ իրազեկում և գիտելիք հետազոտական միջավայրում	
	Բարելավված կարողություններ նոր զարգացումներին տեղեկանալու հնարավորություն	

2.3 Ուսուցիչների համագործակցության հնարավոր բացասական հետևանքները

Ուսուցիչների համագործակցությունը ոչ միշտ է դրականապես ընդունվում և հաջողությունը երաշխավորված չէ: Դրա համար էլ ուսուցիչների համագործակցության դրական հետևանքները ոչ միշտ են նկատելի և այդ իսկ պատճառով էլ կարևոր է ուշադրություն դարձնել ռիսկերին: Ուսուցիչների համագործակցությունը չէ, որ պիտի լուծի բոլոր խնդիրները և պատշաճ մակարդակի ուշադրություն է պետք հատկացնել նաև համագործակցության հետևանքով առաջ եկած բացասական հետևանքներին, որոնք ամփոփված են ստորև նշված աղյուսակում (Աղյուսակ 2): Առավել հաճախ հանդիպում են ուսուցչի կամ խմբային մակարդակի բացասական հետևանքներ: Ուսուցիչները պետք է առերեսվեն մրցակցության,

լարվածության, որը կարող է հանգեցնել կոնֆլիկտի, տարբեր մտածողությունների և մեծամասնության հետ քննարկումների ժամանակ սեփական տեսակետի ոչնչացման:

Աղյուսակ 2

Թիմ		
Ուսուցչի մակարդակ	Խմբային մակարդակ	Կազմակերպչական մակարդակ
Մրցակցություն	Խմբակային մտածողության զարգացում անհատականության	Համագործակցություն, որպես հսկիչ մեխանիզմ, որով ուսուցիչները կարող են ավելի ուժեղ կապվել ստանդարտացված կատարողականի սպասումների հետ
Միջանձնային կոնֆլիկտներ	Տարաբնույթ մտածողություն	Համագործակցությունը որպես կենտրոնացված ծառայողական հսկողություն
Երբեմն ժամանակի անտեղի վատնում	Անհատի անգործության մատնում	
Թերահավատ մոտեցում այլ մասնակիցների հանդեպ	Հնարավոր է աստիճանակարգության առաջացում	
Լարվածություն կոլեգաների միջև; ինչպես դրական, ացասական այնպես էլ քննադատական	Կրկնապատիկ դժար կլինի որոշումներ ընդունումը	

2.4 Երեք հուշում ինչպես օգնել նոր ուսուցիչներին համագործակցել գործընկերների հետ

Որպես մանկավարժ, մեզնից ակնկալվում է համագործակցել մեր գործընկերների հետ: Հետազոտությունները ցույց են տալիս, որ երբ ուսուցիչները համագործակցում են, նրանց գործազրկության մակարդակը նվազում է: Բայց մինչ նոր ուսուցիչները ցանկություն են հայտնում համագործակցելու, գործընթացը երբեմն դանդաղում է:

Նոր գործընկերների հետ համագործակցելը միանշանակ տարբեր կլինի, քոլեջի կամ համասարանի հասակակիցների հետ աշխատելուց: Ուսուցիչները քննարկաման կհավաքվեն դասավանդման տարբեր պրակտիկայով, փիլիսոփայություններով և

հսկայական փորձով, որը կարող է կաշկանդել նոր ուսուցիչին, դժվարացնելով որոշում կայացնել, թե ե՞րբ պետք է ամուր լինել իրենց համոզմունքներում և ե՞րբ է հարկավոր նորը փորձել:

Աշխատանքի այս հատվածում փորձել ենք առանձնացնել երեք առավել հաջողված խորհուրդ, որոնք կօգնեն ձեզ կիրառել համագործակցության գաղափարը «նոր մտեցումներով ուսուցիչ» դառնալու համար:

Արտահայտվեք և կիսվեք բաց ու անկաշկանդ

Անցյալ տարի նոր ուսումնական տարում դասավանդելիս մի քանի ուսուցիչներ հիանում էին որոշ աշխատանքներով, որոնք ես անում էի Adobe Illustrator-ի միջոցով և մինչ այժմ էլ ջանում եմ նոր մտքեր ու գաղափարներ կազմել սովորողներին էլ ավելի հետաքրքրելու համար: Շատ ուրախ և ոգևորված էի, որ գործընկերներս ուսումնասիրել և դրական էին արձագանքել այս նոր մտեցմանը, և քննարկման ընթացքում կարողացա ներկայացնել այս գործիքակազմի հնարավորություններն ու առավելությունները, որն առաջացրեց մեծ հետաքրքրություն տարբեր առարկաների համար դա կիրառելու: Թիմային քննարկումների ժամանակ պետք չի վախենալ նոր գաղափարներ արտահայտելուց: Բաց և թիմային ձևով համագործակցությունները, արժեքավոր և բազմազան ընտրությունների հնարավորություններ կտան ինչպես բոլոր գործընկերներին այնպես էլ քեզ, մոտիվացված դեպի նորը փորձելու համար առաջնորդվելով հետևյալով՝ կիսվիր և սովորիր նորը: Անգամ առանց փորձի և գործնականում դասավանդելու հմտությամբ նոր ուսուցիչները կարող են եզակի գիտելիքներ և հմտություններ բերել թիմին, կիսվելով նորագույն հմտություններով որոնք փորձառու մասնագետները միգուցե անգամ չեն էլ լսել: Ցանկացած մասնագետ պետք է ընդունի իր ուժեղ կողմերը և ազատ միտք ունենա նոր փոփոխություններն ընկալելու և գործնականում կիրառելու համար:

Ազնիվ մնա

Նոր գաղափարների փորձարկումները և իրականացումները կհանգեցնեն պայքարի միմյանց միջև: Եղեք ազնիվ համագործակցության ցանկացած փուլում և պատրաստ եղեք ձախողվելու, քանի որ մարդը սխալական է հետևաբար ցանկացած

որևէ նոր փոփոխության իրականացումը փորձերի և քննադատությունների է բախվելու:

Համաճարակային պայմաններում առերես դասերից անցումը առցանց դասերին բավականին բարդ փուլ էր բոլոր ուսուցիչների համար առավել ևս միջինից բարձր տարիքային խմբի: Ժամանակակից տեխնոլոգիաներ և մոտեցումներ, գործիքակազմին ծանոթանալու և օգտագործելու ոչ բավարար ժամանակահատված: Թերևս կարծում եմ գրեթե բոլոր ուսուցիչներն էլ կվկայակոչեն այն փաստը որ այդ շրջանում երիտասարդ ուսուցիչների համար շատ ավելի հեշտ և մատչելի էր այդ փոփոխություններին հարմարվելը, սակայն դասապրոցեսը չպետք է ընդհատվեր տեխնիկայի հանդեպ ոչ բավարար իրազեկումներ ունենալու պատճառով, այդ ժամանակ ոլորտից ավելի գիտակ և տեղկացված մասնագետները այլ մասնագետներին իրենց աջակցությունը հայտնեցին, որի արդյունքում ունեցանք երկակի օգուտ՝ 1-ին նախ ուսուցիչների համագործակցություն օնլայն հարթակում, միմյանց աջակցելու և ազնվաբար գիտելիքները միմյանց փոխանցելու հնարավորություն, և 2-րդ սովորողների դասերը ընթացան անխափան եղանակով, հնարավորիս մատչելի և հասկանալի բացատրություններով:

Չնայած մենք կարող էինք մի փոքր ամաչել, մենք անկեղծ էինք միմյանց հետ մեր խնդիրների մասին: Մենք բավականաչափ հարգանք ունեինք միմյանց հանդեպ, որ չնայած բոլորս էլ խելացի և գիտակ մարդիկ ենք, մենք պայքարում էինք նոր մարտահրավերների դեմ: Այս ազնվությունը հանգեցրեց ավելի ուժեղ համագործակցային հարաբերությունների:

Համագործակցություն նպատակների հետ

Ուսուցիչները գործնականում շատ զբաղված են, և համագործակցություն տեղի չի ունենա, եթե դա պլանավորված չարվի: Հուսով եմ, որ պրակտիկայում որպես նոր ուսուցիչ, Ձեր գործընկերը ձեզ հնարավորություն կտան ազատ տեղ զբաղեցնելու և ժամանակ աշխատել համար:

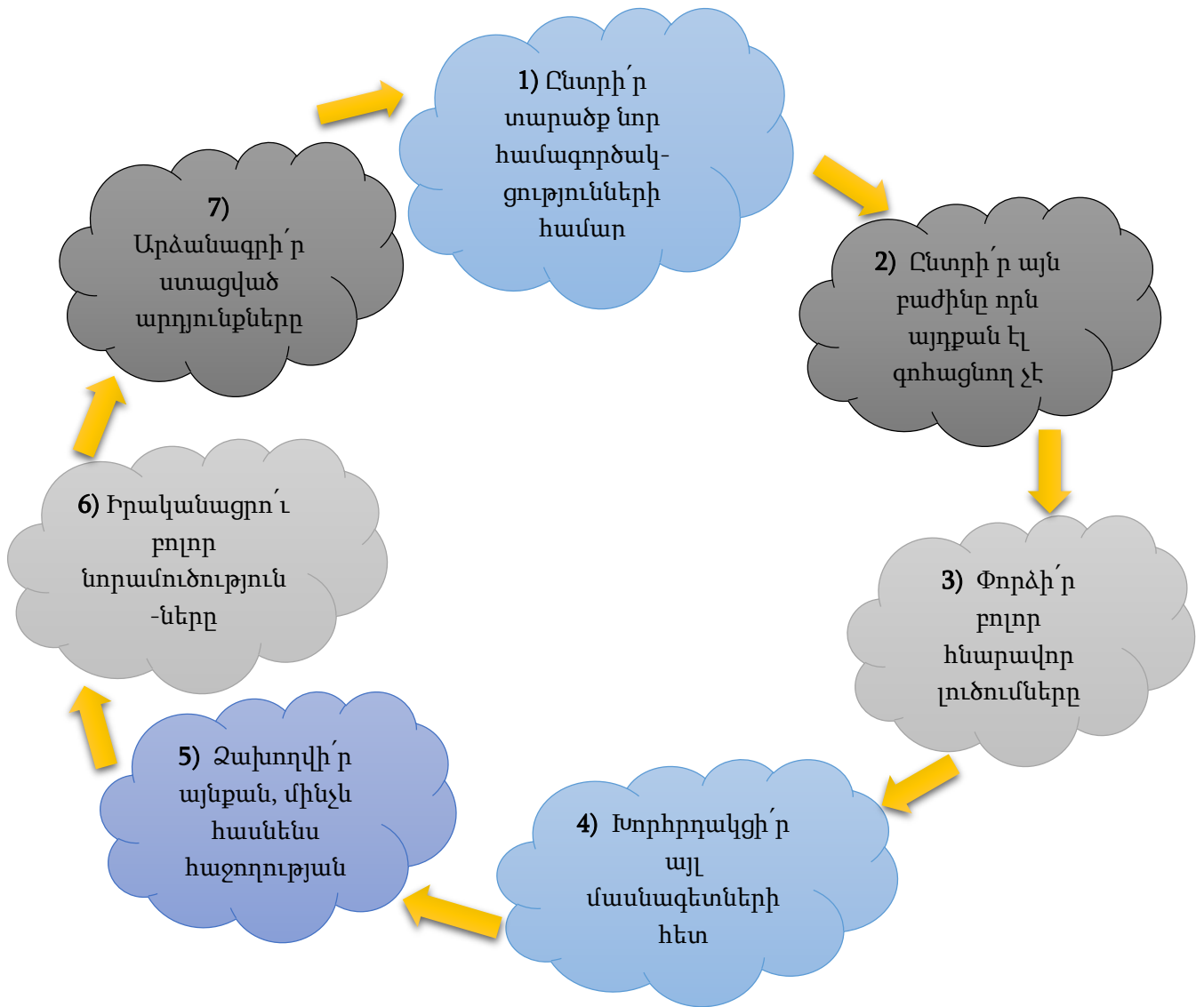
Համագործակցեք ձեզ համար կարևոր թեմաների և գաղափարներ շուրջ, որոնք ցանկանում եք հետազայում ուսումնասիրել կամ հանդես եկեք այնպիսի նախաձեռնություններով որոնցից ձեր գերատեսչությունները օգուտ կբաղեն: Բայց ձեր ժամանակը խելամտորեն կառավարեք և աշխատանքային առաջին տարիների

ընթացքում մի համագործակցեք Ձեր նախաձեռնությամբ, փորձեք հնարավորիս հարմարվել միջավայրին ու դիտարկումներ անցկացնել: Ստորև ներկայացված են չորս մտածելակերպ, համընդհանուր նպատակի ժամանակ համագործակցության համար.

- Իմացեք, թե ե՞րբ պետք է ասել **այո**, ե՞րբ է ամենալավ ասել **ոչ** և ե՞րբ **լռել**:
- Ունեցեք անմիջական պահվածք, որպեսզի ձեր գործընկերները իմանան, որ Դուք պատրաստակամորեն կմասնակցեք այն ծրագրերին որոնք արվում են ի շահ Ձեզ համար և խմբի մյուս անդամներին:
- Կիսվեք հնարավորինս Ձեր ունեցած գիտելիքով և փորձով:
- Մի վախեցեք և կաշկանդվեք օգնություն խնդրելուց:

Առաջին համագործակցությունների բարեհաջող ավարտից հետո նոր հնարավորություններ փորձեք օգտագործել: Փորձի փոխանումները կնպաստեն ավելի կառուցվածքային դասի պլանների կազմանը և կավելացնեն դասավանդման նկատմամբ Ձեր ունեցած նվիրումը: Մի քանի տարվա համագործակցությունները կունենան իրենց անմիջական ազդեցությունը Ձեր մեթոդաբանության և դասապրոցեսի համար: [3]

Հաշվի առնելով վերը քննարկվածը հիմա ներկայացնենք մի գծապատկեր, որը հնարավորիս համառոտ կփորձի ամփոփել արդեն իսկ քննարկած կարծիքներն ու տեսակետները:

2.5 Համագործակցության կարևորությունը փոխանակային ծրագրերի միջոցով

Տվյալ թեմայի շուրջ հետազոտություն կատարելիս չէինք կարող անմասն թողնել և չանդրադարձալ փոխանակային ծրագրերին: Թեպետ այժմ ամեն բան ավելի քան հասանելի է դյուրակիր համակարգիչների շնորհիվ, հաշված վայրկյանների ընթացքում կարող ենք աշխարհի ցանկացած կետի մասին բավականաչափ տեղեկություն հավաքագրել, ծանոթանանալ այլ երկրների մշակույթին, կրթական համակարգին, ուսումնական պլանին, դասի պլանի կազման տարբեր ձևաչափերին այնուհանդերձ երկիր այցելելը և այդտեղ դասավանդելը որպես փոխանակային ծրագրով ուղղարկված ուսուցիչ ունի մի շարք առավելություններ, որոնք ներկայացված են ստորև: [2]

- ✓ Տրամադրում է նոր հնարավորություններ
- ✓ Մշակույթի հանդեպ ավելի լավ հասկացվածություն
- ✓ Հնարավորություն քո երկրի մշակույթային տարրերը դրսում ներկայացնելու
- ✓ Միջազգային գործընկերների հետ շփվելու հնարավորություն
- ✓ Ավելի լավ մասնագետ և մարդ դառնալու հնարավորություն
- ✓ Ճամփորդելու հնարավորություն

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Ստեղծելով համագործակցության նոր արդյունավետ մեխանիզմներ ուսուցիչները համատեղ ջանքերով հնարավորություն ունեն ապահովելու մատչելի, հասանելի և արդյունավետ կրթական գործընթաց աշխարհի տարբեր մասերում:

- Հետազոտությունը ցույց է տալիս, որ ուսուցիչները, ովքեր միասին աշխատում են և սովորում միմյանցից, ավելի հաջողակ են ուսանողների արդյունքների բարելավման գործում, քան միայնակ աշխատողները:
- Ուսուցիչների համագործակցության առավելությունները կարելի է բաժանել երեք խմբի՝ ուսուցչի մակարդակի, սովորողի մակարդակի և կազակերպության մակարդակի, թերևս կարևորագույնը ուսուցչի մակարդակի առավելություններն են բայց մյուսները նույնպես անմասն չեն մնում:
- Համագործակցության ժամանակուսուցիչները կարող են առերեսվել մրցակցության, լարվածության, որը կարող է հանգեցնել կոնֆլիկտի, տարբեր մտածողությունների և մեծամասնության հետ քննարկումների ժամանակ սեփական տեսակետի ոչնչացման:
- Հետևողի դասարաններում առանձնակի ուշադրություն է պետք դարձնել համագործակցությանը նախորդ և հաջորդ տարվա ուսուցիչների միջև:
- Համագործակցությունը կարող ենք համարել ստացված այն դեպքում, երբ համագործակցող մասնագետները «իմ» սովորող տերմինից անցում են կատարում «մեր» սովորողներին:

ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Համագործակցությունը տարբեր խմբերի միջև միշտ էլ էական արդյունք է տվել: Հետազոտական աշխատանքի այս հատվածում ներկայացնենք մի քանի առաջարկություններ թեմայի հետ կապված:

- Հայալեզու տեղեկությունը այս թեմայի մասին համացանցում շատ քիչ է ներկայացված կամ հավաստի չէ: Այդ իսկ պատճառով էլ շատ ուսուցիչներ տեղյակ չեն դրա կարևորության, առավելությունների ինչու ոչ նաև թերությունների մասին: Ինքս լինելով օտար լեզվի մասնագետ նյութը թարգմանել եմ անգլերենից, սակայն դա ոչ բոլորը կարող են անել: Ոչ մի երկրում ուսուցիչը և սովորողը չպետք է տուժեն տեղեկության պակասի պատճառով: Կարծում եմ օգտվելով հուսանի և միջազգային աղբյուրներից կարելի է համացանցում հայերեն լեզվով որոշակի նյութ գետեղել:
- 21-րդ դարի ազատ շարժունակության հնարավորությունն ունենալով պետք է կարևորել ուսուցիչների փոխանակային և համագործակցային ծրագրերը արտասամանյան գործընկերների հետ, օգտագործել ստեղծված հնարավորությունները ժողովների կամ հավաքների ընթացքում ներկայացնելով դրանց մասին:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

- 1) <https://www.ncl.org/reports-studies/forward-together-2021/collaboration/>
- 2) <https://www.studyworkliveabroad.com/post/benefits-us-teacher-exchange-program>
- 3) <https://blog.irisconnect.com/uk/sharing-and-collaboration-in-schools>
- 4) <https://elearning.tki.org.nz/Teaching/Innovative-learning-environments/Collaborative-teaching>
- 5) <https://www.teachingchannel.com/k12-hub/blog/new-teachers-collaborate-colleagues/>